

İlimin ve âlimin İslam'daki yerini belirten sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in: **“Sizin en hayırlınız Kur’ân’ı öğrenen ve öğretenidir.”** mealindeki hadîs-i şerîfinde vurgulanan husus câlib-i dikkattir.

Buna göre, Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenmek öncelikli ve önemli bir görev olduğu gibi, O’nu öğrenip öğretmek de kişiyi insanların en hayırlısı kılacak müstesna bir meziyettir.

Bu gerçeğin bilincinde olan Müslümanın, Kur’ân’dan bîhaber olması, O’ndan uzak kalması ve sırt çevirmesi düşünülemez. Kur’ân’a yapılan saldırılara karşı kayıtsız kalması tasavvur edilemez.

Zira, Müslümanın Kur’ân’ı okumayı öğrenmeme gibi bir lüksü yoktur. Her Müslüman, önce Kur’ân’ın metnini okumalı, sonra içeriğini yani manasını öğrenmeli ve ona göre yaşamalıdır.

Kur’ân’ı bilmeyen İslam’ı yaşayamaz. Onun için herkes her gün Kur’ân’ı okumak ve manasını öğrenmeye yeteri kadar vakit ayırmak mecburiyetindedir. Vaktim yok ya da yaşım geçti demek, mazeret olamaz. Böyle bir mazeret, sahibini sorumluluktan kurtaramaz.

Bunun için biz, Kur’ânî hayat ve Kur’ânî birliktelik diyoruz. Herkes önce kendisi öğrenecek, sonra eşinin, çocuklarının ve diğer yakınlarının öğrenmesi için gayret gösterecektir.

Unutulmamalıdır ki, Kur’ân-ı Kerîm’i okumayı öğrenmek, konuşmayı öğrenmekten, çalışmayı öğrenmekten ve yemek yemeği öğrenmekten daha az önemli değildir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadîs-i şerîfinde: **“Yaşlı (kimse) yemek yemekten utanmadığı gibi, (ilim) öğrenmekten de utanmasın.”** buyurmuştur. Müslümanın her gün ve her yaşta öğreneceği bir şeyler vardır. Her geçen gün yeni ve yararlı bilgiler edinmekten geri kalmamalıdır.

Bir adam, Resûlullah (s.a.v.)'ın sahabîlerinden Ebû'd Derdâ'yı ziyaret etmek üzere Medine'den Şam'a geldi. Ebû'd Derdâ, tanımadığı bu adamın ziyaret sebebini merak etti. Adam da: “Resûlullah'ın bir hadîsini senden öğrenmek için” diye cevap verdi.

Ebû'd Derdâ ısrarla: “Ticaret için de mi gelmedin?” diye sordu. Adam: “Hayır, sadece o hadîsi öğrenmek için geldim.” dedi.

Bunun üzerine Ebû'd Derdâ Resûlullah'ın şu sözlerini aktardı:

“Kim ilim elde etmek için yola koyulursa, Allah da onu cennetine giden yola iletir. Melekler ilim öğrencisinin memnun olması için kanatlarını indirirler. Göktekiler ve yerdekiler; hattâ denizdeki balıklar bile ilim sahibinin bağışlanması için Allah’a yalvarır. Âlim bir kimsenin ibâdet eden câhil karşısındaki durumu, Ayın diğer yıldızları arasındaki parlak duruşu gibidir. Âlimler, peygamberlerin mirasçısıdır. Peygamberler miras olarak ne altın, ne de gümüş bırakmışlardır, sadece ilim bırakmışlardır. İlimden nasibini alan, büyük bir hayra kavuşmuş olur.”

İlim, herkes için hayatî ehemmiyet arz eden önemli bir iştir. Öyle ki, dünyaya gelen her insanın doğumundan ölümüne kadar her gün bilgiyle iç içe olması, bilmediğini öğrenmesi ve bildiğini öğretmesi gerekir.

Kişî, hayat boyu bilmediğinin öğrencisi, bildiğinin de öğreticisi olmalıdır. “Ya bildiğinden eği, ya bir bilenden işit.” diyen Yunus Emre'nin uyarısına uymalı, bilgiyle beyin bilemeye ve ilgi ile iyilik dilemeye çalışmalı, öğrenip öğretmenin ve üretip ikram etmenin gayreti içinde olmalıdır.

İlim ehli insanlardan olmanız dileğiyle satırlarımı noktalar, sizleri yıllar önce yazdığım “İlim Ordusu” başlıklı şiirimle selamlıyorum:

İlim Ordusu

Beşikten mezara ilme yol vardır.

Öğrenmek meziyet, cehâlet ârdır.

Öğrenilen her şey insana kârdır.

Yücedir bilginin şânı dostlarım.

El elden üstündür, ilmin sonu yok.

Mide gıda, beyin bilgi ile tok.

Cehâlet sahibin öldüren tek ok.

Bilgiyle mücehhez olun dostlarım.

İnançla kazılsın hafriyâtınız.

Bilgiyle yoğrulsun fikriyâtınız.

İlim çorbasına kaşık atınız.

Tadınız tadını ilmin dostlarım.

Dün geride kaldı, gününüz bugün.

Çalışın, öğrenin, ölene değin.

Toplumda inanç ve bilinçli beyin

Oldu mu, yükselmek hiçten dostlarım.

Attığınız adım bilinçli olsun,

Gönlünüz iman ve irfânla dolsun,

Umdüğünüz her şey sizlerin olsun,

Gönülден dilerim sâdık dostlarım.

Cehâlet doğurur korkunç gururu,

İlimse gösterir gerçek ve nuru.

İlim sahasında döndükçe turu,

Aydınlık ufuklar doğar dostlarım.

Başlatılan her şey bitmeye mahkûm.

İyi evlat, vakıf ve nâfi’ ulûm,

Sağlar sahibine gelse de ölüm.

İyilik, hasenât dâim dostlarım.

Yürüdüğünüz yol doğru ve düzgün,

Dostlarınız mutlu, düşmanlar üzgün,

Oynadığınız rol geliştiği gün,

Bizi de hayırla anın dostlarım.”

**“Ya bilen, ya öğrenen, ya dinleyen,
ya da seven ol.
(Sakin) Beşinci olma helâk olursun.”**
Hz. Muhammed (s.a.v.)

Hazırlayıp Hakkın rızası için halkın hizmetine sunan
Dr. İbrahim Ateş

1 Kasım 2017

İLİM, ÂLİM VE TÂLİB-İ İLMİN DİNİMİZDEKİ YERİ

Hürmet ve muhabbet Müslümanların muttasıf olmaları gereken müstesnâ meziyetlerdendir. İlim ve âlime ihtiramla ilmî çalışmalara ihtimam da dinimizin direktifleri cümlesindendir. Dolayısıyla muallime hürmet ve müteallime muhabbet, ilmî ilerlemenin olmazsa olmazlarındandır.

Allah'ın insana ihsân ettiği nimetlerin başında insan olarak yaratılması, iman ve irfanla donatılması gelir. Dolayısıyla insan olarak yaratılmak, önemli bir ayrıcalıktır. Zira insan, en güzel şekilde yaratılan değerli bir varlıktır. Her insan yaratılıştan sahip olduğu bu değer ve itibarı koruyup geliştirmekle yükümlüdür.

Bunun için her şeyden önce iman zırhı ile korunması ve irfan harcıyla yoğrulması gerekir. İmansız insanın korunması, irfansız insanın da kurtulması mümkün değildir. Dolayısıyla korunmayı ve kurtulmayı dileyen herkes, iman ve irfana sarılmalıdır.

Kutsal kitabımız Kur'ân-ı Kerîm, imanı ve irfanı amirdir. İman ve irfan, müslümanın olmazsa olmazıdır. Çünkü iman İslamın, irfan da ibâdetin temelidir. Temeli olmayan her yapı yıkılmaya mahkûm olduğu gibi, iman ve irfandan yoksun olan insan da öyledir.

İmansız insan şeytanın uşağı, irfansız insan da onun oyuncağıdır. Şeytana uşak ve oyuncak olmamak için, inançlı ve bilinçli Müslüman olmak gerekir. Bu gerçeği gören basîretli insan iman ve irfana sarılıp ilkin kalbine, ikincisini de kafasına yerleştirmenin gayreti içinde olur. İmanı ilişkilerine, irfanı da işlerine hâkim kılmaya çalışır. Yaradan'a iman ve irfan ile yaratıklara da iz'ân ve ihsân ile yönelir. Yaşadığı her yerde ve yaptığı her işte bu güzelliği yansıtır. Böylece Yaradan'a yaklaşır ve yaratıklarla kucaklaşır. Bilgi ile beyin biler, ilgi ile iyilik diler. Ömür boyu öğrenip öğretmeyi ilke edinir. Bildiğinin öğreticisi, bilmediğinin öğrenicisi olur.

Bilenlerle bilmeyenlerin bir olmayacağını düşünerek, bilmeyenlerin derekesine düşmemek, bilenlerin derecesine yükselmek için, her geçen gün yeni ve yararlı bilgiler edinmeye çalışır.

Biri kebab yedirir, diğeri tatlı verir, ikisinden de iyi, o ki ilim öğretir. Yemek mideye girer, sonra onu terk eder. İlim kafaya girer, kişinin yolunu aydınlatır.

Bilindiği üzere Kur'ân-ı Kerîm'in ilk indirilen 5 ayetinin birincisinde: **“Yaradan Rabbi'nin adı ile oku.”** buyurulmaktadır. Dördüncü ayetinde de kalem ve talimden söz edilerek öğrenip öğretmede kalemin rolüne işaret edilmektedir. Bu ayetlerden, müslümanın okur-yazar olmasının, öğrendiğini yazmasının, yazdığının okunur olmasının ve yazılanları okumaya çalışmasının îcâp ettiğini anlamamız gerekir.

İslam toplumlarında okuma yazma bilmeyen kalmamalı, herkesim ve her seviyedeki herkes okur-yazar olmalı, her geçen gün yeni ve yararlı şeyler öğrenerek yücelmeye yönelmelidir. İlimin, ilerlemenin ilkesi ve yücelmenin yörüngesi olduğunu unutmamalıdır. Bilenin yüce, bilmeyenin cüce olduğunu bilmelidir. Yüceler yücesi Allah Teâlâ'nın kutsal kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'in Zümer Suresi'nin 9. ayetindeki: **“... De ki, hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”** mealindeki ilahî uyarıyı devamlı göz önünde bulundurmalıdır.

Bu ayet-i kerimenin incelendiğinde de anlaşılacağı üzere ilim ehlinin değer ve itibarına dikkat çeken Mevlâ-i Mûte'âl Hazretleri, mümin kullarının bilgisizlik batağına düşenlerden değil, bilgi ile yücelen ve parlak yarınlara yönelen yüce ruhlu insanlar olmalarının zaruretiye işaret buyurmuştur. **“İlimin rütbesi, rütbelerin en yücesidir.”** diyen sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de ümmetini ilme teşvik etmiş ve dünyada hiç bir makam ve mevkiin ilim rütbesinin önüne geçemeyeceğine işaret etmiştir.

Ben, bu ayet-i kerîme ile bu hadîs-i şerîften esinlenerek, yüksek öğrenimi temsil eden YÖK Başkanının protokoldeki yerinin, milleti temsil eden Cumhurbaşkanı ile ülke yönetimini üstlenen Başbakan'dan sonra gelmesi gerektiğini düşünüyorum.

Allah'a ibâdet, Peygambere ittiba', ulu'l-emre itaat, ilme ihtimam ve âlime ihtiramda kusur etmeyen insanların, ilahî ihsân ve ikrama ereceklerine inanıyorum.

Hayatı boyunca ilme ve âlimlere çok değer veren Fatih Sultan Mehmet'in sarayı ilmî müzakere ve sohbetlerin yapıldığı bir akademi gibiydi. Sultan'ın gösterdiği şahsî alâkanın ve kurduğu eğitim kurumlarının tesiriyle müspet bilimler, matematik ve astronomi, felsefî ve ilmî düşünce gelişmişti. Bu çalışmaları ile Fatih, Osmanlı maarif teşkilatının temellerini atmıştı.

Mısır seferinde Şeyhülislamın atının ayağından sıçrayan çamurun Yavuz Sultan Selim'in kaftanına isabet etmesinden endişelenen insanlara Sultanın sözü: **“Âlimin atının ayağının çamuru benim için şereftir.”** demek olmuştur. Vefat edince bu kaftanın türbesine konulmasını istemesi de âlime ihtiramının göstergesi olmuştur. Bu ihtiram O'nun itibar ve ihtişamının izdiyadına (artmasına) vesîle olmuştur. Bu vesîle ile saygı ile anılan ve sevgi ile yâd edilen örnek bir hükümdar olarak tarihe geçmiştir.

Öte yandan ilmin amelle taçlandırılması büyük önem arz etmektedir. Zira ilim bizâtihi bir değer olsa da hadislerde ilmin amelle bütünlüşmesi gerektiğine özel vurgu yapılmıştır. Şu hâlde davranış ve uygulama planında olumlu sonuçlar doğurmayan veya kötülüklere alet edilen bilgi, kıymeti bilinmemiş, şükrü eda edilmemiş bir nimet olup, ayrıca sorumluluğu gerektirir.

İmam-ı Gazâlî'nin dediği gibi: **“İlmi ile amel etmeyen âlim, başkasını giydirdiği halde kendisi çıplak olan iğne gibidir.”**

Kur'ân-ı Kerîm'de gerek dinî gerekse din dışı konularla ilgili olarak ilim kelimesi ve türevlerinin 750 defa geçmesi, bilginin ve bilme faaliyetinin önemi-ne işaret eder. Kendisini de Allah'tan gelmiş bir bilgi olarak tanıtan Kur'ân-ı Kerîm: **“Rabbim, ilmimi arttır!”** diye dua etmemizi öğütler.

İlim, ilerlemenin ilkesi ve yücelmenin yörüngesidir. Bu ilkeyi benimsemeyenin ve bu yörüngeye girmeyenin gelişip güçlenmesi ve ulusal meselelerle uluslar arası ilişkilerde söz sahibi olması mümkün değildir.

Hayatın her alanında verimli, üretken ve etkili olmak için, bilgili olmak şarttır.

Bilgisiz bir yere varılamayacağı herkesin malumdur. Bunun için ben, yıllar önce yazdığım bir şiirimde:

“Biliniz bilginin şanı yücedir.

Gülünüz hâline câhil cücedir.” demiştim.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in bilgi ile ilgili hadîs-i şerîflerinden birinde beyan buyurulduğu üzere, dünyayı dileyen ilme sarılmalı, ahireti isteyen ilme sarılmalı, her ikisini isteyen yine ilme sarılmalıdır. Bireyleri bilgisiz ve ilgilileri ilgisiz olan toplumların yerinde sayacağı ve geri kalacağı unutulmamalıdır.

İlim, insanlara Allah'ın ilk ihsânıdır. Dolayısıyla her insan hayatını Hakk'a borçlu olduğu gibi ilmini, irfanını ve iz'anını da O'na borçludur. İlk emri “oku” olan İslam'ın mensubu olan her Müslüman, bu gerçeği bilmeli ve okuyup öğrenmeyi, ifâsı îcâp eden ilk görev kabul etmelidir.

Yaşamak için her gün yiyip içip yeteri kadar beslenmenin zorunlu olduğu gibi, yeni ve yararlı bilgiler edinmenin de zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

Her faydalı şeyi öğrenmek müslümanın görevidir ama öğrenip öğreteceği ilk şey, Kur'ân-ı Kerîm'dir.